

הרקדנית הזועקת והחיה האל-ביתית יצירותיה התמימות לכאורה של שרית לילה האס נוצרו באמצעות סודות אפלים ומכחולים מדממים

מאת גלעד פדבה

לילדות המופיעות ביצירותיה של שרית לילה האס אין עיניים שבאמצעותן תוכלנה לראות (באחת העבודות אף מודבק פס צבעוני קישוטי על עיניה של הדמות), אין אוזניים שיאפשרו להן לשמוע ואין אף שיעניק להן הזדמנות להריח ריח ילדות ("ריח דְּבֶק וְאֶרֶן" כמאמר המשוררת לאה גולדברג?). יש להן רק שפתיים מודגשות בקווים אדומים שלעתים כאילו מרוחות בשפתון, מהודקות, אינן נפתחות לכדי דיבור ואינן נפערות לכדי זעקה. אך ניכר שדמויות אלה אינן מחסירות אף ספקטקל, צליל או ניחוח ואף זיכרון לא נמחק מתודעתן.

האס מציירת בסגנון לכאורה נאיבי, ילדי (מלשון "ילדות") אך זה מסתיר סודות אפלים, טומן בלהות תחת הצבעוניות העשירה, נמלט בבעתה מהילדות ובה בעת, נובר בה באומץ ומבקש להגיע אל שורשי הכאב ולצוד ולנצור רגעי אושר נדירים. בחזיונות הילדות המתעתעת, המתחייב והגוועת כאן מתחבא "האל-ביתי" או "המאויס" (uncanny) הפרוידיאני, אותו אלמנט חייתי, מבעית ומצמית המזדחל בין צעצועי הבנות, שמלות החג ותחפושת הליצן ומבשר אתגר, פחד וסכנה תוך שהוא מסמן ללא הרף את גבולות האושר וקץ הילדות.

בשיר של לורן מילק "הצילו שלה" (2024) מופיעה השורה האלמותית "הָרִי אֶת שׁוֹטְפֵת בְּדָמָּךְ מִכְחוֹלִים" המתארת בדיוק חד ומרטיט לא רק טראומה מינית אלא גם את היחסים הקשים, המעיקים, הדחוסים והסאדו-מזוכיסטים בין אמנות וכאב, אסתטיקה ודם, פואטיקה וטראומה, עידון וזוועה.

האמן משה גרשוני נשאל פעם, מדוע ביצירתו "בדם ליבי" בחר לכתוב את המילים הנוקבות האלה באמצעות צבע אדום ולא השתמש בטיפות דמו. הוא הסביר ששימוש בדם עצמו יהיה בגדר "פורנוגרפיה" כמעט, ויתור סנסציוני ובעייתי על מעשה האמנות לטובת פעולת ההלם. בדומה, יצירותיה של האס מעבדות את הכאב באמצעות צבעים מדויקים וגוונים רהוטים שמעניקים משאבים חיוניים לריסון ושחרור הכאב המדמם בחזיונות ילדות מבעיתים בתומתם, מהפנטים בתעוזתם, אלמים בזעקת הייאוש הקיומי ובצווחת התקווה העיקשת הבוקעות מהם ואינן מרפות. עיניהם עצומות לרווחה.

giladpadva.com

מאמר שנכתב עבור התערוכה "הרקדנית והחיה" של האומנית שרית לילה האס, גלריה נולוב, תל-אביב, 2024.